

Lausunto hallituksen esityksestä Eduskunnalle laiksi ammattipätevyyden tunnustamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Lausuntopyyntö 14.2.2007.

Suomen Arkkitehtiliito SAFA
Arkkitehtitoimistojen Liitto ATL

Opetusministeriölle

Yleistä

Direktiivi (2005/36/EY) ja esitys sen kansallisesta toimeenpanolaista säättävät yhteiskunnan toimivuuden ja elinympäristömme laadun kannalta olennaisten ammattikuntien pätevyyksien tunnustamisesta ja ammatinharjoittamisen oikeuksista.

Lakiehdotuksen huomattavana ansiona on, että siinä on ensimmäistä kertaa suomalaisessa lainsäädännössä selkeästi määritelty säännelty ammatti. Tämä antaa mahdollisuuden selkiinnyttää Suomessa vallitsevaa osin epäselvää tilannetta säännellyistä ammateista.

Lähtökohta

Lakiehdotuksen ja direktiivin (2005/36/EY) mukainen määritelmä säännellylle ammatille on: ”säännellyllä ammatilla” tarkoitetaan yhdestä tai useammasta toiminnan lajista koostuvaa ammattitoimintaa, jonka aloittamisen tai harjoittamisen tai jonkin harjoittamisen muodon edellytyksenä on, suoraan tai välillisesti, lakien, asetusten tai hallinnollisten määräysten nojalla tietyn ammattipätevyyden omaaminen; yksi tällainen ammattitoiminnan harjoittamisen muoto on sellaisen ammattinimikkeen käyttö, johon lakien, asetusten tai hallinnollisten määräysten nojalla vain tietyn ammattipätevyyden omaavilla henkilöillä on oikeus.”

Lakiehdotuksen 2§ määrittelee säädellyn ammatin: ”... jonka aloittamisen tai harjoittamisen edellytyksenä on, että henkilö täyttää tietyt laissa tai asetuksessa edellytetyt kelpoisuusvaatimukset.” Arkkitehdin ammattia säännellään suomalaisessa lainsäädännössä maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) sekä sen perusteella annettujen asetusten nojalla. Sääntely koskee rakennuksen suunnittelua, joka on keskeinen osa arkkitehdin ammatin harjoittamista. Kelpoisuutta Arkkitehdin ammatin harjoittamiseen rakennussuunnittelijana ei voi saavuttaa ilman MRL:n säädöksissä määriteltyä kokemusta. Rakennusasetuksen 48§ mukaisesti rakennussuunnitelman ja erityissuunnitelman laatijalla tulee olla asianomaiseen suunnittelutehtävään soveltuva rakennusalan korkeakoulututkinto taikka aikaisempi rakennusalan ammatillisen korkea-asteen tai sitä vastaava tutkinto sekä riittävä kokemus kyseisen suunnittelualan tehtävistä. Säädestä on tarkennettu Suomen rakentamismääräyskokoelman osassa A2, ympäristöministeriön asetus rakennuksen suunnittelijoista ja suunnitelmista, jonka mukaan ARK-rakennussuunnittelutehtävissä vaativuuluokissa A ja AA edellytyksenä on arkkitehdin tai rakennusarkkitehdin tutkinto ja määritely kokemus.

Mielestämme tämä rakentamismääräyskokoelman ohje tulee tulkita direktiivin tarkoittamaksi hallinnolliseksi määräykseksi, etenkin koska asiasta on suomalaisessa oikeuskäytännössä kaksi korkeimman hallinto-oikeuden tulkintaa, jotka molemmat tukevat sitä, että arkkitehdin ammatti on säännelty. Näiden KHO:n päätösten linjaus on selvä: maankäyttö- ja rakennuslaki ei salli poikkeusta suunnittelijan pätevyysvaatimuksista.

Tästä syystä on tärkeää, että lakiehdotuksessa myös arkkitehtisuunnittelua koskevat pykälät

tarkennetaan direktiivin ja lakiesityksen tulkinnan mukaisiksi, säänneltyä ammattia koskeviksi.

Arkkitehdin asema lakiesityksessä

Lakiehdotuksen yleisperusteluissa on todettu, että arkkitehdin ammatti on säännelty suurimmassa osassa Eurooppaa. Samoin siinä on korostettu, että ammattipätevyysdirektiivin arkkitehtejä koskevat säännökset on kirjoitettu tästä näkökulmasta, mutta arkkitehdin ammatin selvitys kansallisesta näkökulmasta on jäänyt liian vähäiselle huomiolle.

Arkkitehdin ammatin tarkastelun osalta Suomen Arkkitehtiliitto SAFA ja Arkkitehtitoimistojen Liitto ATL toivat jo lakiehdotuksen valmisteluvaiheessa esille näkemyksensä siitä, että kansalliseen toimenpanolakiin tulee sisällyttää toimenpiteitä ja rakenteita, joilla varmistetaan suomalaisten ammattitaitoisten arkkitehtien mahdollisuus työskennellä muissa jäsenvaltioissa samoilla edellytyksillä kuin muista jäsenvaltioista tulevien arkkitehtien, ja että tämän tasa-arvoisen lähtökohdan turvaamiseksi myös suomalaisille arkkitehteille tulee virallistaa toimiva ja uskottava rekisteröitymisjärjestelmä. Kyseisen järjestelmän käyttöönotto on ehdottoman tarpeellinen myös Suomeen tulevien, arkkitehtikoulutuksen saaneiden henkilöiden pätevyyden arvioimisen kannalta. Lakiesitys nyky muodossaan pelkääntään koulutuksen vastaavuutta tarkasteltaessa mahdollistaa sen, että ulkomailla suoritetun tutkinnon omaava henkilö, jolla ei kotimaassaan ole oikeutta arkkitehdin arvoon, voi saada sen Suomessa ilman erityistä ammattipätevyyden tarkastelua.

Toimivan ja uskottavan rekisteröintijärjestelmän luomista tukee myös se, että direktiivi edellyttää tutkimaan ne erityisvaatimukset, joiden perusteena on yleisen edun mukaisten ammatillisten sääntöjen noudattaminen. Tällaisia ovat erityisesti ammattikunnan organisointia koskevat säännöt, ammatilliset säännöt mukaan lukien ammattieettiset säännöt sekä valvonta- ja vastuusäännöt. Arkkitehtuurin ja arkkitehtien osalta direktiivin johdannon kohtia (16) (27) ja (28) ei ole tässä tarkoituksessa otettu huomioon ehdotuksessa. Esimerkiksi Irlannissa Parlamentti on hyväksynyt tämän vuoden alussa vastaavan järjestelmän uudessa rakennuslaissaan – toimivaltaisena viranomaisena on sikäläinen arkkitehtiliitto.

Arkkitehtinimikkeen käyttö Suomessa

Toimme jo aiemmassa lausunnossamme esille, että vaikka Suomessa arkkitehdin ammattinimikkeen käyttö on sidottu vain tutkinnon suorittamiseen, olisi Suomessakin arkkitehtitutkinnon suorittaneiden osalta tarpeen luoda menettely, jolla kansallisesti vahvistetaan arkkitehdin ammattipätevyys.

Lakiehdotuksen selostusosassa mainitaan, että ammattikokemusjärjestelmään liittyy lähtöjäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen tai elimen antama todistus ammattitoiminnan lajista ja kestosta. Selostusosan tekstissä todetaan, että käytännössä tällaisia todistuksia on laadittu kauppakamareissa. Arkkitehdin ammatinharjoittamisoikeuden osalta kauppakamari ei mielestämme ole oikea taho, vaan arvioinnin suhteessa vaatimukseen tulee suorittaa tahon, jolla on asiantuntemusta nimenomaan arkkitehtien ammattikokemuksen laadun suhteen.

Tähän tarkoitukseen sopivia, olemassaolevia päteviä elimiä ovat rakennusalan keskeisten järjestöjen perustaman Rakennus- LVI- ja kiinteistöalan henkilöpätevydet FISE Oyn alaiset ARK-rakennussuunnittelijan ja arkkitehtien pätevyyden arvioimislautakunta ja kaavan laatijoiden pätevyyden arvioimislautakunta, jotka ylläpitävät arkkitehtirekisteriä ja kaavan laatijoiden rekisteriä. Arkkitehtirekisterissä on yli tuhat jäsentä, ja he kaikki täyttävät niin ammattipätevyysdirektiivin kuin MRL:n säädösten vaatimukset.

Kelpoisuuden käsitteestä

Lakiehdotuksen 11 § toteaa kelpoisuuden arkkitehdin tehtäviin syntyvän tutkintotodistuksen perusteella. Suomen voimassa olevan lainsäädännön mukaan näin ei kuitenkaan ole, sillä Rakentamismääräyskokoelman A2 kohdan 4.1.1 (määräys) mukaan suunnittelijan koulutus ja kokemus yhdessä muodostavat suunnittelijan pätevyyden ja vaadittava kelpoisuus muodostuu suunnittelijan riittävästä pätevyydestä suhteessa kulloisenkin suunnittelutehtävän vaativuuteen. Kelpoisuuden käsitettä on syytä käyttää lainsäädännössä yhtenäisesti.

Lausunnon yhteenveto

1. On välttämätöntä, että ennen lakiehdotuksen voimaantuloa selvitetään arkkitehdin ammattinimikkeen käyttö ja ammattipätevyyden toteamisen asema Suomessa, koska direktiivi kehottaa siihen suomalla sekä mahdollisuuden että keinot.
2. Rakentamisen suunnittelun laadun varmistamiseksi ja toisaalta pätevien arkkitehtien vapaan liikkumisen turvaamiseksi tulee Suomessakin virallistaa vapaaehtoisena käyttöön otettu arkkitehtien pätevydentoteamisjärjestelmä. Virallistamista tukee myös se, että arkkitehdin ammatinharjoittamista jo säännellään suomalaisessa lainsäädännössä (MRL).
3. Edellä lausuttu tarkoittaa sitä, että lakiehdotuksen pykälät 11 ja 15, (11 § Arkkitehdin tutkinnot ja 15 § Ammattinimikkeen ja tutkintonimikkeen käyttö) pitää valmistella uudelleen siten, että niissä paremmin huomioidaan arkkitehdin ammatin säänneltävyys Suomessa.

Perustelu

Maankäyttö- ja rakennuslaki säätää, että suunnittelijan kelpoisuuden arvioi paikallinen rakennusvalvontaviranomainen rakennusluvan yhteydessä. Rakennustarkastajan on käytännössä mahdoton paneutua säännösten vaatimalla tarkkuudella yksittäisten suunnittelijoiden koulutustaustaan ja ammattikokemukseen. Ongelma korostuu erityisesti ulkomaisten tutkintojen ja ammattinimikkeiden kohdalla. Tämä aiheuttaa suurta rakentamisen suunnittelun pätevyysvaatimusten vaihtelua maan eri osien välillä ja osaltaan lisää rakentamisen laatuun liittyviä riskejä ja eriarvoisuutta.

Tätä varten Suomen rakentamismääräyskokoelman osa A2 antaa viranomaiselle mahdollisuuden käyttää hyväkseen kelpoisuuden arvioimisessa rakennusalan järjestöjen vapaaehtoista suunnittelijapätevyyden toteamisjärjestelmää. Toimiva järjestelmä on jo olemassa. Rakennusalan keskeisten järjestöjen tarkoitusta varten perustama yhtiö on nimeltään Rakennus- LVI- ja kiinteistöalan henkilöpätevyudet FISE Oy. Siinä on mukana myös Suomen Arkkitehtiliitto. (lisätietoja www.fise.fi)

Helsingissä 22.3.2007

Suomen Arkkitehtiliitto SAFI
Tuomo Sirkiä, pääsihteeri

Arkkitehtitoimistojen Liitto ATL
Vesa Juola, toiminnanjohtaja

